सोलुखुम्बु कृषि गतिविधि

कृषि ज्ञान केन्द्र सोलुखुम्बुको द्वैमासिक प्रकाशन

कृषि मूलश्च जीबनम् The Solukhumbu Agricultrue Activities

बर्ष १ | अङ्क १ | श्रावण-भाद्र २०७७/७८

संरक्षक :

श्री दुर्गा बहादुर तिरुवा,
कृषि प्रसार अधिकृत

सम्पादक :

श्री बबि बस्नेत
बाली संरक्षक अधिकृत
श्री प्रदिप कुमार यादव
कृषि प्रसार अधिकृत
श्री कुल बहादुर राई
अधिकृतस्तर छैटौं
श्री आर्दश कुमार सिंह
प्राविधिकस्तर पाचौं

मुद्रण

ज्वालामाई अफसेट प्रेस
ईमेल :
ychamling@gmail.com
फोन नं. ०३८-५२०३८९

सम्पादकीय

नेपालको आर्थिक उन्नतिको मेरुदण्डको रुपमा रहेको कृषि पेशामा दुई तिहाइ भन्दा बढी जनसंख्या आश्रित रहेको र कुल गाह्रस्थ उत्पादनमा करिब एक तिहाई योगदान गर्ने नेपालको कृषि क्षेत्रको व्यावसायिकीकरण आधुनिकीकरण र औधोगिकीकरण गर्न आजको सबै भन्दा ठुलो आवश्यकता र चुनौती रहेको छ। कृषि बहुआयमिक क्षेत्र रहेको कारण संबद्ध सबै सरोकारवालाहरुको प्रभावकारी समन्वय र सहकार्य हुन सके गरिबी न्युनिकरणको ड्राइभिङ इन्जिन्को रुपमा ठानिने कृषि क्षेत्रले गरिबी निवारणमा कोशेढुङ्गाको रुपमा कार्य गर्न सक्ने कुरामा द्विविदा नहोला ।

सोलुखुम्बु जिल्ला कृषि क्षेत्रको प्रचु र संभावना बोकेको जिल्लाको रुपमा रहेको छ । यहाँका कतिपय कृषि उपजहरु प्राङ्गारिक छन् । यी उपजहरुको बजार प्रवर्धन हुन सके यस जिल्लाका कृषकहरुले मनग्ये आम्दानी गर्न सक्ने देखिन्छ । भुमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय र कृषि विकास निर्देशनालय प्रदेश नं.१ मातहत रहने गरी सोलुखुम्बु जिल्लामा कृषि क्षेत्रको विकासको रुपमा कृषि ज्ञान केन्द्र सोलुखुम्बुको स्थापना बि.स.२०७५/०७/०५ गते भएको हो । स्थापना भएको बर्षबाट नै यस कार्यालयले कृषक समुह, कृषि सहकारी संस्था र कृषि उद्यमीहरुलाई लक्षित गरी विविध कार्यक्रमहरु संचालनमा ल्याएको थियो र हाल कृषि ज्ञान केन्द्र सोलुखुम्बुको स्वीकृत बार्षिक कार्ययोजना अनुसार चालु आ.व.२०७७/०७८ मा सम्पादन हुने कार्यक्रम एवं क्रियाकलापहरु द्वैमासिक रुपमा सरोकारबाला सबैमा जानकारी होस् भन्ने शुभेच्छाले **सोलुखुम्बु कृषि गतिविधि** भन्ने द्वैमासिक पत्रिका प्रकाशनमा ल्याएको छ ।

आशा छ कृषि ज्ञान केन्द्र सोलुखुम्बुले दैमासिक रुपमा प्रकाशन गर्ने यस सोलुखुम्बु कृषि गतिविधिले कृषि क्षेत्रलाई माया, प्रेम र सद्भाव राख्नु हुने सबैलाई सोलुखुम्बु जिल्लाको कृषि क्षेत्रको केही हदसम्म भए पनि जानकारी उपलब्ध गराउने छ । यस प्रकाशनको सम्बन्धमा पाठकहरुबाट प्राप्त हुने रचनात्मक राय, सुझाव र प्रतिकृयाहरु पठाई आगामी दिनमा यस प्रकाशन लाई थप परिष्कृत बनाउन सहयोग पुग्ने छ भन्ने आशा लिएको छ ।

प्रदेश सरकार
प्रदेश नं. १
भूमी व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
कृषि विकास निर्देशनालय
कृषि ज्ञान केन्द्र सोलुखुम्बु
फोन नं. : ०३८-५२०१३०, ९८५२८५११३०
ई-मेल : akcsolukhumbu@gmail.com

यस भित्र :-

- कृषि ज्ञान केन्द्र सोलुखुम्बुको आ.व. २०७७/७८ को स्वीकृत बार्षिक बजेट
- ३० प्रतिशत बजेट कटौती पश्चात बाँकी बजेटको विवरण
- क्रप कटिङ्ग कार्यक्रम
- आई.पि.एम. कृषक पाठशाला कार्यक्रम संचालन
- स्थानिय तहमा कार्यरत कृषि प्राविधिकहरुसंग द्वैमासिक समन्वय तथा तथ्याङ्क अध्यावधिक बैठक सम्पन्न
- कृषि ज्ञान केन्द्र सोलुखुम्बुको आ.व. २०७७/७८ को स्वीकृत कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन अनुदान कार्यक्रमहरुको सूचना प्रकाशन
- जैविक विषादी
- जैविक विषादीका गुणहरु
- नेपालमा पञ्जिकरण भएका जैविक विषादीहरु
- प्रमुख जैविक विषादिहरु : किरा नियन्त्रण
- ब्याक्टेरियामा आधारित जैविक विषादिहरु

कृषि ज्ञान केन्द्र सोलुखुम्बुको आ.व. २०७७/७८ को स्वीकृत बार्षिक बजेट

तालिका नं.१

क्र.सं.	खर्च शिर्षक	बजेट रु.
१	प्रदेश नं.१ सरकार तर्फ	
१.१	चालु बजेट	4,15,18,000/
१.२	पुजीगत बजेट	3,30,000/-
	जम्मा	**4,18,48,000/-**
२	**संघिय सरकार शशर्त अनुदान तर्फ**	
२.१	प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकिकरण परियोजना (ब्लक विकास कार्यक्रम)	1,56,75,000/-
	कुल जम्मा	**5,75,23,000/-**

भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, प्रदेश नं १, विराटनगरको निर्णय र परिपत्र अनुसार प्रदेश मन्त्रालयबाट विनियोजित चालु आर्थिक बर्षको कार्यक्रम बजेट COVID-19 को कारण ३०% कटौती भएको छ।

तालिका नं.२

क्र.सं.	ख.शी.नं.	क्रियाकलाप र कार्यक्रम	विनियोजित वजेट	कार्यान्वयन हुने वजेट	कार्यान्वयन नहुने वजेट
१	22522	मागमा आधारित कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन कार्यक्रम	350000/-	0.00/-	350000/-
२	22522	मागमा आधारित कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन कार्यक्रम	150000/-	0.00/-	150000/-
३	22522	एफ एम रेडियो मार्फत सुचना प्रवाह	180000/-	130000/-	50000/-
४	22522	घुम्ति शिविरमा सहभागिता	75000/-	0.00/-	75000/-
५	22522	कृषि मेला प्रदर्शनीमा सहयोग (अन्य)	100000/-	0.00/-	100000/-
६	22522	विभिन्न स्थानहरुमा प्लान्ट क्लिनिक संचालन	150000/-	100000/-	50000/-
७	22522	मकै उत्पादकत्व प्रवर्द्धन कार्यक्रम (अन्य)	4200000/-	0.00/-	4200000/-
८	22522	विभिन्न स्थानहरुमा माटो परिक्षण शिविर संचालन	300000/-	100000/-	200000/-
९	26413	व्यावसायिक फलफुल बगैंचा स्थापना सहयोग	4800000/-	2400000/-	2400000/-
१०	26413	महिला दलित विपन्न तथा पिछडिएको समुदाय लक्षित कार्यक्रम	1000000/-	0.00/-	1000000/-
११	26413	युवा लक्षित च्याउ मह तरकारी उत्पादन कार्यक्रम	800000/-	0.00/	800000/-
१२	26413	युवा लक्षित च्याउ मह तरकारी उत्पादन कार्यक्रम	3200000/-	1600000/-	1600000/-
१३	26413	मुख्य राजमार्ग लक्षित तरकारी उत्पादन कार्यक्रम (अन्य)	900000/-	0.00/-	9000000/-
१४	26413	एक पालिका एक नर्सरी स्थापना सहयोग (अन्य)	40000/-	0.00/-	300000/-
१५	26423	कृषि यान्त्रीकरणका लागि औजार उपकरण प्रयोग प्रवर्द्धन कार्यक्रम (बागवानी विकास खर्च)	500000/-	762000/-	38000000/-
		कुल जम्मा	**21505000/-**	**8950000/-**	**12555000/-**

३० प्रतिशत बजेट कटौती पश्चात बाँकी बजेटको विवरण

तालिका नं.३

क्र.सं.	खर्च शिर्षक	बार्षिक बिनियोजित बजेट (रु.)	कार्यान्वयन नहुने बजेट (रु.)	कार्यान्वयन हुने बजेट (रु.)
१	प्रदेश सरकारबाट बिनियोजित बजेट	4,18,48,000/- (100%)	1,25,55,000/- (30%)	2,92,93,000/- (70%)
२	संघिय सरकार तर्फबाट शशर्त अनुदानमा बिनियो जित बजेट	1,56,75,000/-	0.00	1,56,75,000/-

क्रप कटिङ्ग कार्यक्रम

आ.व.२०७७/७८ को स्वीकृत बार्षिक कार्यक्रम अनुसार प्रथम चौमासिकको श्रावण र भाद्र महिनामा Sampling विधिबाट उत्पादन तथा उत्पादकत्व आकलन गर्न बर्षे आलुको बालीको क्रप कटिङ गर्ने कार्य संचालन भएको छ । सोलुखुम्बु जिल्लामा कुल ६७३२.६६ हेक्टरमा बर्षे आलु खेती गरिएको थियो । बर्षे आलु लगाईएको कुल क्षेत्रफलबाट कुल १०६२४०.२३ मे.टन. उत्पादन भएको आकलन गरिएको छ । जसमा यस बर्ष आलुको उत्पादकत्व प्रति हेक्टर १५.७ रहेको छ । अघिल्लो बर्षको (०७५/०७६) तुलनामा यस बर्ष बर्षे आलुको उत्पादन घट्ने आकलन गरिएको छ। अत्याधिक बर्षा भई आलुबालीको वनस्पतिक बृद्धि हुने अवस्थामा डढुवा रोगको कारणले यस बर्ष आलु उत्पादनमा ह्रास आएको छ। स्थानिय सदरमुकामको बजार सल्लेरीमा श्रावण भाद्र महिनामा औषत प्रति के.जी. ५०।- कारोबार हुने आलु यस बर्ष प्रति केजी रु. १००।- रहेको छ।

आई.पि.एम. कृषक पाठशाला कार्यक्रम संचालन :-

कृषि ज्ञान केन्द्र सोलुखुम्बुको आ.व.२०७७/७८ को प्रथम चौमासिक लक्ष्य अनुसार सोलुदुधकुण्ड नगर पालिका वडा नं. ६ मा स्थानीय जनप्रतिनिधि, कृषि ज्ञान केन्द्रका प्राविधिक र स्थानिय तहका कृषि शाखा प्राविधिकको उपस्थितिमा २५ जना कृषकहरु छनौट गरी चेलीबेटी आई.पि.एम. कृषक पाठशाला भाद्र महिना देखि संचालनमा आएको छ। आई.पि.एम. कृषक पाठशालाको लागि काउली बाली छनौट गरिएको छ भने पाठशाला संचालन प्रत्येक हप्ताको बिहिबारका दिन संचालन भईरहेको छ। यो आई.पि.एम. कृषक पाठशाला मिति २०७७/०५/०४ गते (पहिलो हप्ता) देखि १६ हप्ता सम्म संचालन हुने छ। भाद्र महिना सम्म चेलीबेटी आई.पि.एम. कृषक पाठशालामा, काउली बालीको नर्सरी तयारी, नर्सरीमा बीउ लगाउने, झोल मल बनाउने आदि कार्य संचालन भएको छ।

चेलीबेटी आई.पि.एम.कृषक पाठशालाका प्रशिक्षार्थीहरु नर्सरी बेड तयारी र नर्सरीमा वीउ लगाई सकेपछि

चेलीबेटी आई.पि.एम.कृषक पाठशालामा नर्सरीमा उम्रिएका बिरुवाहरुको अवलोकन गर्दै गरेको

स्थानिय तहमा कार्यरत कृषि प्राविधिकहरुसंग द्वैमासिक समन्वय तथा तथ्याङ्क अध्यावधिक बैठक सम्पन्न ।

स्थानिय तह र कृषि ज्ञान केन्द्र बीच समन्वय स्थापित गर्न र कृषि ज्ञान केन्द्र र स्थानिय तहबाट संचालन हुने कृषि सम्बन्धी कार्यक्रमहरुलाई समन्वयातम ढंगले सफल रुपमा सम्पन्न गर्नको निम्ति तथा जिल्लाको कृषि सम्बन्धी तथ्याङ्क समय अनुकुल चुस्त दुरुस्त राख्न मिति २०७७/०५/०४ गते कृषि ज्ञान केन्द्र सोलुखुम्बुको आयोजनामा स्थानिय तहमा कार्यरत कृषि प्राविधिकहरुसंग द्वैमासिक समन्वय तथा तथ्याङ्क अध्यावधिक बैठक सम्पन्न भएको थियो। सो बैठकमा कृषि ज्ञान केन्द्र सोलुखुम्बु र स्थानिय तहका प्राविधिकहरु गरी १५ जना सहभागि भएका थिए।

कृषि ज्ञान केन्द्र सोलुखुम्बुको आ.व. २०७७/०७८ को स्वीकृत कृषि व्यावसाय प्रवर्द्धन अनुदान कार्यक्रमहरुको सुचना प्रकाशन

कृषि ज्ञान केन्द्र सोलुखुम्बुबाट संचालन हुने अनुदानका कार्यक्रमहरु कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन अनुदान कार्यविधी (२०७६) मा व्यवस्था भए बमोजिम तपशिल अनुसार प्रदेश मन्त्रालयबाट विनियोजित चालु आर्थिक बर्षको कार्यक्रम बजेट COVID-19 को कारण ३०% कटौती पछि बाँकी कार्यक्रमहरु संचानलका लागि सुचना प्रकाशन भएको छ ।

सूचना नं. १

प्रदेश नं. १
भूमी व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
कृषि विकास निर्देशनालय
कृषि ज्ञान केन्द्र सोलुखुम्बु
सल्लेरी, सोलुखुम्बु

प.सं. ०७७/७८
च.नं.

१ नं. प्रदेश, नेपाल
मिति:

कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन अनुदान कार्यक्रम सम्बन्धी प्रस्ताव आह्वानको सूचना !
प्रथम पटक प्रकाशित मिति:२०७७/०५/२९

कृषि ज्ञान केन्द्र, सोलुखुम्बुको चालु आ.व. ०७७/७८ को स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम अनुसार कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन अनुदानका कार्यक्रमहरु **"कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन अनुदान कार्यविधि २०७६"** बमोजिमका शर्तहरु पालन गरी कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि सोलुखुम्बु जिल्ला भित्रका ईच्छुक कृषि उद्यमी/कृषक समुह/कृषि सहकारी संस्था/कृषि विकास सँग सम्बन्धित समितिहरुले यो सूचना प्रकाशन भएको मितिले १५ औं दिन अर्थात (मिति २०७७/०५/२९ गते देखि २०७७/०६/१२ गते) भित्र स्वीकृत कार्यविधि अनुसारको प्रस्ताव कृषि ज्ञान केन्द्र सोलुखुम्बुमा दर्ता गराउनु हुन यो सूचना आव्हान गरिन्छ। म्यादै भित्र नपुगेका र म्याद नाघी प्राप्त हुन आएका प्रस्तावहरु दर्ता गराईने छैन। थप जानकारीको लागि कार्यालयको फोन नम्बर ०३८-५२०१३० वा बाली संरक्षण अधिकृत बबि बस्नेत ९८६६८७०३६३ वा सूचना अधिकारी श्री आदर्शकुमार सिंह ९८५२८२८०१५ मा सम्पर्क राख्न सकिने छ। भूमी व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयको प्रदेश नं.१ को वेबसाईट www.molmac.p1.gov.np वा कृषि विकास निर्देशनालयको वेबसाईट www.doad.p1.gov.np बाट समेत **"कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन अनुदान कार्यविधी२०७६"** डाउनलोड गर्न सकिनेछ।

कार्यक्रम विवरण:

सि.नं.	कार्यक्रमको नाम	परिमाण संख्या	कूल स्वीकृत बजेट (रु. हजारमा)	साझेदारी रकम	प्रस्ताव पेश गर्न सक्ने सम्भावित साझेदारहरु
१	व्यवसायिक फलफूल बगैंचा स्थापना सहयोग कार्यक्रम	८	२४००.०	कार्यविधि अनुसार, बढीमा ७५%	व्यवसायिक कृषक उद्यमी/कृषक समुह/कृषि सहकारी संस्था लि./कृषि फार्म तथा कम्पनी
२	यूवा लक्षित च्याउ खेती, माहुरी पालन, तरकारी उत्पादन कार्यक्रम	१६	१६००.०	कार्यविधि अनुसार, बढीमा ७५%	१८ देखि ५० वर्ष उमेरका विदेशबाट फर्केका बेरोजगार युवाहरु
३	नमुना कृषि फार्म स्थापना सहयोग कार्यक्रम	५	३५००.०	बढीमा ७५%	व्यवसायिक कृषक उद्यमी/कृषक समुह/कृषि सहकारी संस्था लि./कृषि फार्म तथा कम्पनी

प्रस्ताव साथ संलग्न हुनु पर्ने कागजातहरु:

१. रु.१०।- को हुलाक टिकट टाँस गरिएको तोकिएको ढाँचा बमोजिमको आवेदन।
२. आवेदकको नेपाली नागरीकता प्रमाण पत्रको प्रतिलिपी।
३. कृषक समुह/ कृषि सहकारी संस्थाको बैठकको निर्णय प्रतिलिपी।
४. कृषक समुह/ कृषि सहकारी संस्थाको दर्ताको प्रमाण पत्रको प्रतिलिपी।
५. PAN वा VAT दर्ताको प्रमाण पत्रको प्रतिलिपी।
६. गत आ.व.को लेखा परीक्षण को प्रमाणित प्रतिलिपी।
७. गत आवको कर चुक्ता गरेको प्रमाण पत्रको प्रतिलिपी।
८. बैंक ग्यारेन्टीको पत्र र संस्थामा भएको रकमको स्टेटमेन्ट प्रतिलिपी।
९. सम्बन्धि स्थानिय तह /वडा कार्यालयको सिफारिस।
१०. स्थानिय तह कृषि शाखाको सिफारिस।
११. कार्यक्रम संचालनको लागि व्यवसाय गर्न चाहेको व्यवसायको प्रस्तावना।
१२. विदेशबाट फर्केर घरै बसेको भए पासपोर्टको प्रतिलिपी।
१३. प्राविधिक ज्ञान सीप तथा अनुभव भए प्रमाण पत्रको प्रतिलिपी।
१४. जग्गाको लालपूर्जा जग्गा धनि प्रमाण पत्रको प्रतिलिपी।
१५. लिजमा लिएको जग्गाको हकमा १० वर्षे लिखत कारनामा वा सम्झौता पत्र।
१६. विगत ३ वर्षमा प्रस्तावित कार्यक्रमको अन्य निकायबाट समेत अनुदान नलिएको स्वःघोषणा पत्र।
१७. लागत सहभागिताको सुनिश्चितता पत्र।

(कुल बहादुर राई)

सूचना नं. २

प्रदेश सरकार
प्रदेश नं. १
भूमी व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
कृषि विकास निर्देशनालय
कृषि ज्ञान केन्द्र सोलुखुम्बु
सल्लेरी, सोलुखुम्बु

प. सं. ०७७/७८
च.नं.

प्रदेशनं.१, नेपाल
मिति:

कृषक समुह, कृषि सहकारी, निजी कृषि फर्म/उद्यमी तथा व्यक्तिगत कृषक (एक वा एक भन्दा बढी) उपभोक्ताहरुलाई कृषि यान्त्रिकरण अनुदानको लागि प्रारम्भिक आवेदन पेश गर्ने बारेको १५ दिने सूचना !!!

(प्रथम पटक प्रकाशित मिति: २०७७/०५/३०)

कृषि ज्ञान केन्द्र सोलुखुम्बुको चालु आ.व. २०७७/७८ को वार्षिक स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार कृषि यन्त्र उपकरणहरु अनुदानमा वितरण कार्यक्रम रहेको हुँदा इच्छुक कृषक समूह/ कृषि सहकारी संस्था/ निजि कृषि फर्म/कृषक उद्यमी तथा व्यक्तिगत कृषक (एक वा एकभन्दा बढी) हरुलाई यो सुचना प्रकाशित गरेको मितिले १५ औं दिन अर्थात मिति २०७७/०६/१३ गते सम्म कार्यालय समय भित्र तपसिल अनुसारका आवश्यक सम्पूर्ण कागजातहरु अंकिले प्रमाणित गरि कार्यालयले उपलब्ध गराएको फर्मेट अनुसारको कृषि यान्त्रिकरण अनुदानको लागि प्रारम्भिक आवेदन कृषि ज्ञान केन्द्र सोलुखुम्बुमा दर्ता गराउन हुन यो सूचना प्रकाशित गरिएको छ। दरखास्त फाराम र यस सम्बन्धी थप जानकारीको लागि सम्बन्धित कृषि ज्ञान केन्द्र सोलुखुम्बुको फोन नं. ०३८-५२०१३० वा कृषि प्रसार अधिकृत श्री प्रदिप कुमार यादव ९८६११३४९०४ मा सम्पर्क गर्नु हुन अनुरोध गरिन्छ। दरखास्त फाराम कृषि ज्ञान केन्द्र सोलुखुम्बुको फेसबुक र फेस बुक पेजबाट समेत डाउनलोड गर्न सकिने छ।

संलग्न गर्नुपर्ने कागजातहरु:

क) व्यक्तिगत वा कृषक उपभोक्ता (एक वा संयूक्त रुपमा एकभन्दा बढी मिलेर आएमा)को लागि:-

१. नागरिकता प्रमाण-पत्रको प्रतिलिपी।
२. मेसिनरी औजार सन्चालन तथा मर्मत सम्बन्धी तालिम लिएको भए सोको प्रमाण पत्रको प्रतिलिपी।
३. जग्गाधनी लाल पूर्जाको प्रतिलिपी।
४. खाद्यान्न बाली, तरकारी बाली, आलुबाली, फलफूल बाली, आदिको लागि लागी कम्तिमा ५ रोपनी (०.२५ हेक्टर सम्म) जग्गा हुनु पर्ने।
५. आफ्नो नामको जग्गा नभई एकाघरको परिवारका नामको जग्गा भएमा नाता खुल्ने कागजातको प्रतिलिपी।
६. आफूले कमाई आएको जग्गा (गुठी समितिको वा आफू मोहि भएको समेत) वा करार गरिएको भए पाँच वर्ष सम्झौता अवधि रहेको प्रमाणको प्रतिलिपी।
७. स्थानिय तह कृषि शाखा को सक्कली सिफारिस पत्र।
८. विगत तीन वर्षसम्म यन्त्र उपकरणहरूको लागि कतैबाट पनि अनुदान नलिएको स्वःघोषणा पत्र।

ख) संस्थागत उपभोक्ताको लागि (कृषक समूह/ कृषि सहकारी/ निजी कृषि फर्म) :-

१. संस्था दर्ता प्रमाण-पत्रको प्रतिलिपी।
२. अधिकार प्राप्त पदाधिकारीको नागरीकता प्रमाण-पत्रको प्रतिलिपी।
३. संस्था नविकरणको प्रमाण पत्रको प्रतिलिपी वा कम्पनी भए कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालयबाट गरिने कम्पनी अद्यावधिक भएको प्रमाण-पत्रको प्रतिलिपी।
४. संस्थाको PAN वा VAT प्रमाण-पत्रको प्रतिलिपी।
५. गत आ.व.को करचुक्ता प्रमाण-पत्रको प्रतिलिपी।
६. संस्थाको बैठक निर्णय प्रतिलपी।
७. संस्थाको स्वामित्वमा रहेको जग्गाधनी लाल पूर्जाको प्रतिलिपी।
८. खाद्यान्न बाली, तरकारी बाली, आलुबाली, फलफूल बाली, आदिको लागि लागी कम्तिमा १० रोपनी (०.५ हेक्टर सम्म) जग्गा हुनु पर्ने।
९. संस्थाको आफ्नो नाममा जग्गा नभई करारमा लिएको भए कम्तिमा ५ वर्ष अवधि भएको प्रमाणको प्रतिलिपी।
१०. विगत तीन वर्षसम्म यन्त्र उपकरणहरूको लागि कतैबाट पनि अनुदान नलिएको स्वःघोषणा पत्र।
११. स्थानिय तह कृषि शाखा को सक्कली सिफारिस पत्र।

(कुल बहादुर राई)

लेखक : दुर्गा बहादुर तिरुवा

जैविक विषादी

कुनै पनि हानिकारक कीराहरुलाई न्युन गर्न वा मार्नका लागि कुनै पनि सुक्ष्म जिवित व्याक्टेरिया, ढुसी, भाइरस तथा नेमाटोडजन्य उपयोगी जीवहरुद्धारा तैयार गरिएको पदार्थलाई जैविक विषादी भनिन्छ।

जैविक विषादीका गुणहरु :-

- जैविक विषादीले शत्रुजीवलाई पुर्णरुपले नमार्ने हुँदा शत्रुजीवको संख्यामा वृद्धि हुन नदिई नियन्त्रित गरी राख्दछ।
- यी विषादीहरूको दायरा साँगुरो हुन्छ।
- यिनीहरूको प्रभाव वातावरणमा रसायनिक विषादी जस्तो लामो समय सम्म रहँदैन।
- यिनीहरू वातावरण, मानव स्वास्थ्य लगाएत अन्य अलक्षित जीवको लागि तुलनात्मक रुपमा सुरक्षित हुन्छन्।
- जैविक विषादीका प्रयोगहरु कीरा नियन्त्रणमा (प्रायः सबै शुक्ष्म जीवहरु) झारपात नियन्त्रमा (मुख्य रुपमा ढुसीजन्य विषादी) बिरुवामा लाग्ने निमाटोड नियन्त्रण बाली रोग नियन्त्रण (मुख्य ढुसीजन्य)
- यिनीहरूको प्रयोगबाट शत्रुजीवले विषादी पचाउन सक्ने क्षमता (Pest resistance) तथा शत्रुजीवको संख्यामा पुनः वृद्धि हुन सक्ने (Pest resurgence) को सम्भावना निकै कम रहन्छ।
- स्थानिय स्तरमा उपलब्ध हुने जैविक विषादीका गुण भएका श्रोतहरूबाट विषादी बनाउन सकिन्छ।

नेपालमा पञ्जिकरण भएका जैविक विषादीहरु

१. साधारण नाम: व्युभेरीया बसीयाना (Beauveria bassiana)

व्यापारीक नाम: गारनेट, वावा, वायोपाउडर, दामन जास्पर, रेसर, विवोर, माकोजल

२. मेटारिजीयम एनीसोपली (Metarhizium anisopliae)

व्यापारिक नाम:- इम्राल्ड, पेसर, कालीचक्र

३. एन.पि.भी (Nuclear Polyhedrosis Virus)

व्यापारिक नाम: हेलीसाइड, स्पोडोसाइड

४. सिउडोमोनस फ्लोरोसेन्स (Pseudomonas fluorescens)

व्यापारिक नाम: वायोक्युर- वि, फसल रक्षा, स्पर्श, भुपरीस, मोर्चा, सुमोना

५. ट्राइकोड्रमा (Trichoderma viride, Trichoderma harzianum)

व्यापारीक नाम : निपरोट, वायोक्युर- एफ, निसर्ग, संजीवनी क्यारियर, निकोड्रमा, आस्टान टि.भी भोपरीसट्रीको साधारण नाम: र्भटीसिलियम लेकानी (Verticilum lecani) व्यापारीक नाम: मिआलिकील, ट्रिडेन, भेट्रीजाइन

प्रमुख जैविक विषादिहरु :- किरा नियन्त्रण

जैविक विषादि	नियन्त्रण हुने किरा	प्रयोग मात्रा
ब्याक्टेरियाजन्य बेसिलस थुरेन्जेसिस बेसिलस स्फेरिकस	पुतली, खपटे किरा, झिँगा	३ ग्राम प्रति लिटर पानीमा मिसाई छर्ने
ढुसीजन्य बुभेरिया बेसियना भर्टिसिलियम लेकानी मेटारजियम यनिसोफिली	खपटे, पुतली, कमिला, फटेंग्रा, थ्रिप्स जुका (निमाटोड)	२ देखि ३ ग्राम प्रति लिटर पानीमा मिसाई छर्ने
भाईरसजन्य एन.पि.भि.	पुतली, मौरी, बारुला	१०० एल.ई को १ मी.ली वा २०० एल.ई को ०.५ मी.ली प्रति लीटर पानीमा २ देखि ३ थोपा निर मिसाएर छर्ने

ब्याक्टेरियामा आधारित जैविक विषादिहरु

विषादिको नाम	नियन्त्रण हुने किरा तथा रोग	बाली
हल्ट	बन्दाको पुतली	बन्दा
बायोस्प	कपासको बलवर्म	कपास
स्पेक्टुरिन	बन्दाको पुतली, हेलीकोभर्पा	काउली बन्दा कपास
प्रिमियम सुरुक्षा	जरा कुहिने, ओईलाउने	बिभिन्न बालीहरु
बायोटिन	पुतलीको लार्भा	बिभिन्न बालीहरु

ढुसिजन्य जैविक विषादिहरु

ढुसिको नाम	नियन्त्रण हुने किरा
बुभेरिया बेसियना (दमन)	हेलिकोभर्पा, मकैको गभारो, खुम्रे किरा
मेटरहिजियम	उखुको गभारो, खुम्रे किरा
भर्टिसिलियम	लाही
नामु राई	बहादुरेकिरा, सुर्तिको पातखाने किरा

भाईरस जन्य जैविक विषादि

भाईरस जन्य विषादी	नियन्त्रण हुने किरा
माडेक्स	सिडिया
एल्कार	हेलिकोभर्पा
विरोन एच	हेलिकोभर्पा
बायोट्रोल	हेलिकोभर्पा

लेखक : दुर्गा बहादुर तिरुवा

ट्राइकोडर्मा

एक प्रभावकारी ढुसीनासक शुष्म जीवाणु हो, जसले बाली विरुवाको रोगहरुलाई जैविक तरिकाले नियन्त्रण गर्दछ। यसले धेरै जसो माटोजन्य रोगका जिवाणुहरुलाई competition, antibiosis, mycoparasitism, huphal interactions र enzymes secretion को माध्यमबाट नियन्त्रण गर्दछ।

- यो झोल र धुलो रुपमा प्रयोग गर्न सकिन्छ।
- यसको प्रयोग चियाको जरा र डाठमा लाग्ने रोगहरु
- तरकारी, दाल र अन्यबालीहरुका माटोजन्य र बिउजन्य रोगहरु नियन्त्रण गर्न सकिन्छ।
- अदुवाको गानो कुहिने रोग र मरिचको ओईलाउने रोग नियन्त्रण गर्छ,
- यसको प्रयोग बीउ उपचारद्धारा वा माटोमा छरेर वा यसको झोलमा बिरुवाको जराहरु डुबाएर गर्न सकिन्छ
- धुलो रुपमा पाइने ट्राइकोडर्मा भिरिडी ४ ग्रा. प्रति के.जि बीउका दरले प्रयोग गरी बीउ उपचार गरिन्छ।
- माटोमा ३ के.जी. प्रतिहेक्टरका दरले राम्ररी कुहेको गोबरमा मिसाएर प्रयोग गर्ने
- प्रयोगशालामा यो गहुँ वा जुनेलोको दाना, गहुँको चोकर, गहुँको छ्वाली, चोकरकाठको धुलो वा खुदो मिसाएको नरम छिद्रमय दानेदार काईमा वृद्धि गरिन्छ।

प्रयोग विधि : यसलाई बिउ, बेर्ना, माटो र बाली उपचार गर्न प्रयोग गरिन्छ ।

बीउ उपचार : १० ग्राम ट्राइकोडर्मा प्रति के.जी. बिउमा मिसाएर ३-४ घण्टा घाम नपर्ने स्थानमा ओभाउन दिने त्यसपछि मात्र उक्त बिउलाई छर्नु पर्दछ ।

बेर्ना उपचार : १०० ग्राम ट्राइकोडर्मा प्रति लिटर पानीमा मिसाएर घोल बनाउने र त्यस घोलमा बिरुवाको जरालाई ३० मिनेट सम्म डुबाएर राख्ने र त्यसपछि उक्त बेर्नालाई मुख्य जग्गामा सार्नु पर्दछ ।

माटो उपचार : १ के.जी.ट्राइकोडर्मा १०० के.जी. राम्रो कुहिएर बनेको कम्पोष्टमा मिसाउने र यसरी मिसाएको कम्पोष्टलाई ७ दिन सम्म प्लाष्टिकले छोपेर राख्ने, त्यसपछि खेतमा प्रयोग गर्नु पर्दछ ।

बाली उपचार : १० ग्राम ट्राइकोडर्मा प्रति लिटर पानीमा मिसाएर घोल बनाउने र बिरुवाको फेद वरिपरी भिज्ने गरि हाल्नु पर्दछ ।

नियन्त्रण गर्ने रोगहरु : जरा कुहिने, ओइलाउने, ड्याम्पीङ अफ तथा विभिन्न ढुसीजन्य रोगहरु नियन्त्रण गर्दछ ।

सावधानी : यसको प्रयोग पछि ४-५ दिन सम्म रासायनिक विषादीको प्रयोग गर्नु हुदैन ।
ट्राइकोडर्मा ढुसीको बृद्धि, विकास र बाच्नको लागि चिस्यान आवश्यक पर्ने हुदा, यसको प्रयोग सुख्खा माटोमा गर्न हुदैन
उपचार गरेको बिउलाई सिधै घाममा राख्नु हुदैन
उपचार गरेको कम्पोष्ट मललाई लामो समय सम्म राख्नु हुदैन

भण्डारण : यसलाई २५ डिग्री सेल्सीयस भन्दा तलको तापक्रममा राख्नु पर्दछ ।